

his-i Fenn-i Mihanikıyye” de aynı materyalist doktrinin bir başka konusunu teşkil etmektedir. Yazar eserinin son yazısında, fennin bu gerçekleri dururken hayalperest şiirlere rağbet etmenin, hat-ta böyle şiirlerde geçen meleklerin te-bessümü, şeytanların cirit oynaması gi-bi evham ve hayalâtle meşgul olmanın mânasını anlayamadığını söyler.

Mukaddimede “şive-i ifâdece” sadeli-ği tercih ettiklerini belirten yazı heyeti dergideki yazıların çoğunda bu prensi-be uymuştur. Sahibinin uğradığı malî sak-ıntılara satışının düşük olması da ek-lenince 1885 yılı başlarında on ikinci sa-yıda derginin yayımına son verilmiştir. *Güneş*, XIX. yüzyılda pozitivist ve ma-teryalist düşünceyi didaktik ve popüler seviyede telkin etmeye çalışan ilk yayın-lardandır.

Derginin tam koleksiyonları İstanbul Üniversitesi, Âtîf Efendi ve Bursa İl Halk kütüphaneleriyle İstanbul Belediyesi Ata-türk Kitaplığı'nda mevcuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Beşir Fuad — Fazlı Necib, *Mektûbât*, İstanbul 1305, s. 83, 87, 114; Orhan Okay, *İlk Türk Po-zitivist ve Natüralist Beşir Fuad*, İstanbul 1969, s. 50-53; a.mlf., “Beşir Fuad”, *DİA*, VI, 5; “Gü-neş”, *TDEA*, III, 409.

M. ORHAN OKAY

GÜNEŞ

Orhan Seyfi Orhon'un
(ö. 1972)

çıkardığı sanat-edebiyat dergisi.

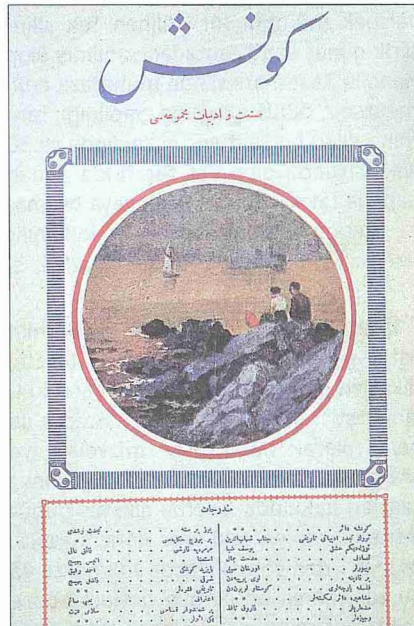
Cumhuriyet'in ilk yıllarında *Akbaba* ve *Papağan* gibi mizah, *Resimli Dün-ya* gibi çocuk dergileri çıkaran Orhan Seyfi Orhon 1 Ocak 1927'de *Güneş*'i ya-yımlamaya başlamıştır. On beş günde bir büyük boyda ve bol resimli olarak çı-kan *Güneş* bu görünüşüyle bir ölçüde devrin magazin dergilerine benzer. Di-van şairlerinin ünlü beyit ve mısraları-nı resimleyen Münif Fehim ve Râtib Tâ-hir'in fantezi desenleri dışında dergide-ki şair ve yazarların fotoğrafları ve İstan-bul manzaraları dergi sayfalarını süsler.

Bütün sayılarında mesul müdür ola-rak görünen Orhan Seyfi'nin ilk sayıya yazdığı imzasız takdim yazısı “*Güneş*'e Dair”de, eski veya yeni hiçbir edebî mek-tebe bağlı olmadıkları, sanat ve edebi-yat hayatındaki durgunluğu gidermek için her nesilden, hatta birbirine zıt da olsa her çeşit fikir sahibine sayfalarını açacakları belirtilmiştir. Derginin yazı

kadrosu da bu niyeti doğrulamaktadır. Edebiyât-ı Cedîde, Fecr-i Âti ve Millî Ede-biyat dönemleriyle bunların dışında kal-mış pek çok imza dergide yer almıştır. Şiirleriyle Ekrem Reşid (Rey), Faik Âli (Ozansoy), Celâl Sâhir (Erozan), Sâlih Ze-ki (Aktay), Şükûfe Nihal (Başar), Abdul-lah Cevdet, Emin Recep, Midhat Cemal (Kuntay), Enis Behiç (Koryürek), Orhan Sey-fi, Yusuf Ziya (Ortaç), Nâzım Hikmet (Ran), Sabri Esat (Siyavuşgil), Suud Kemâleddin (Yetkin); hikâyeleriyle Cemil Süleyman (Alyanakoğlu); deneme ve edebî yazıları-la Ahmed Hâşim, Cenab Şahabeddin, Sadri Edhem (Ertem), Reşat Nuri (Gün-tekin), Kâmrân Şerif, Ali Cânib (Yöntem), Halil Nimetullah (Öztürk); hâtıra yazıla-ryla Celâl Esat (Arseven), Ercümend Ek-rem (Talu), Mehmed Rauf *Güneş*'in ya-zar kadrosunu teşkil etmişlerdir.

Derginin edebî muhtevası, o yıllardaki diğer dergilerin hamâsi-siyası havasıyla pek paralellik göstermez. Özellikle “Gü-neş” imzasıyla yayımlanan baş yazıların hemen tamamı edebiyatla ilgilidir ve bunlarda zaman zaman sanat değeri ta-şımayan heyecan edebiyatını hoş gör-medikleri de ifade edilmiştir. *Güneş*, yayın hayatı boyunca genel olarak bir sanat ve edebiyat dergisi olma vasfını korumuştur.

Orhan Seyfi Orhon'un yayımladığı *Güneş* mecmuasının ilk sayısının kapağı

Bütün koleksiyonda 100'den fazla şiir, bir o kadar edebî makale ve tenkitle on iki hikâye çıkmıştır. Ölümüne dolayısı-yla 3. sayı Süleyman Nazif'e, 11. sayı Ah-med Hikmet'e (Müftüoğlu) tahsis edilmiş, 16. sayı da “Adalar” özel sayısı olarak çıkmıştır. *Türk Teceddüd Edebiyatı Ta-rihi* (İstanbul 1924) münasebetiyle Cenab Şahabeddin'le İsmail Habip (Sevük) ara-sında dört büyük makale ile süren bir tartışma da (sy. 1, 4, 6, 8) dergide yayım-lanan önemli yazılardandır.

Güneş, takip ettiği çizgi itibarıyla Mil-lî Edebiyat akımı içinde yer alır. Şiirlerin çoğu hece vezniyledir, kullanılan dil de hemen hemen aynı doğrultudadır. Halil Nimetullah'ın felsefî denemelerinde çağ-daşlık, akılcılık ve inkılaplarla ilgili fazla aşırı olmayan bir yaklaşım dikkati çe-ker. Dergide Nâzım Hikmet'in “Kitâb-ı Mukaddes” adıyla yayımlanan şiiri, se-mavî kitaplara karşı şiddetli ve olumsuz tavrıyla türünün tek örneği olarak kal-mıştır.

Ancak dokuz ay çıkabilen ve 1 Ekim 1927 tarihli 17. sayısı son bulan *Gü-neş*'in koleksiyonu İstanbul'da başta Beyazıt Devlet, İstanbul Belediyesi Ata-türk ve Hakkı Tarık Us kütüphaneleri ol-mak üzere çeşitli kütüphanelerde mev-cuttur.

BİBLİYOGRAFYA :

Hasan Duman, *Katalog*, s. 125-126; “*Güneş*”, *TA*, XVIII, 192; Meral Dağlı, “*Güneş*”, *TDEA*, III, 409.

M. ORHAN OKAY

GÜNEŞ KURSU

Plastik ve yarı plastik sanatlarda güneşi sembolize eden ışıklı veya ışısız disk
(bk. ŞEMSE).

GÜNEŞ SAATI

Bir kadran ile bunun üzerine dikili bir milden oluşan ve gölge hareketi sayesinde vakti tayine yarayan basit bir alet.

Mekanik saatlerin henüz bulunmadığı veya yaygınlık kazanmadığı devirlerde günün vakitlerini belirlemede kullanılan güneş saati, genellikle taş veya maddeden yapılan bir levha üzerine kazınmış göstergelerle gölge veren bir milden ibaret basit bir cihazdır. Bilinen ilk örnek eski Mısırlılar'a kadar ulaşmakta ve III. Touthmosis (m.ö. 1504-1450) zamanında yapılan bu saat halen Berlin